

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Noveller

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Noveller", i Blicher, Steen Steensen: *Noveller*, udg. af Esther Kielberg ; Henrik Ljungberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 352. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blic03val-shoot-idm140515385432480/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller

- et andet rum end det opvarmede. – *lure*: tage sig en lur. – *Dennemand* (udt. *dænmæ*): fanden.
- 202 *Herraldsøjden*: se n.t.s. 124. – *Bulaxe el. Bolaxe*: kraftig tommerøkse. – *Den er det virkelig*: Fortællingen er dog ikke historisk korrekt. – *sebanden*: frugtsovmelig.
- 203 *Fødebur(t)*: forråds-kammer. – *Sandskyldige*: i sandhed skyldige. – *Jeg troer (...) at vi er i Hundedagene*: jeg tror, alle er fra forstandene; udtrykket kommer af, at man mente, der i hundedagene – 23. juli–23. aug. – var særlig risiko for, at hunde blev gale. – *Canopeten*: lille sofa.
- 204 *Hieroglypherne*: De første tydinge af l. var dog fremlagt 1822 af den fr. orientalist J.Fr. Champollion. – *fæstelig*: om ejendom, som ikke er bortfæstet (dvs. livsvarigt overdraget til jordbruger mod visse ydelser, fx hoveriarbejde.) – *Eller(ne)*: mose med eilekrat. – *Sneppen*: se n.t.s. 25. – *den jydsk Adel*: vedtog 1523 på Viborg Ting en undsigelse af kong Christian II; den blev overbragt kongen af rigsråden *Mogens Munk*. – *anstod*: behagede.
- 205 *Sted*: slyiske tid. – *Coloniherne*: hvor skattoffeltyskerne (se n.t.s. 50) holdt til. – *Alhedens Kongeskov*: plantagen ved Haverdal, hvoraf den ældste del blev plantet 1790. – *Alen*: 1 a. = 0,63 m.
- 206 *den (...) indviende Formular*: begravelsesritualets *Af jord er du kommet / Til jord skal du blive. / Af jorden skal du igen opstå*. – *Tøften*: uopdyrket jordstykke ved gård.
- 207 *øverste Part i Mesterlectie*: sidste del af skolen inden studentereksamen. – *Hundredagsferien*: sommerferien (blev holdt i hundedagene, se n.t.s. 203).
- 208 *Pris*: om snustobak: dosis; så meget, som man kan tage med to fingre. – *Flint*: (flinte)bøsse. – *Krudthorn*: beholder til krudt. – *Blyvand(et)*: øjenbædvand af blyeddike, destilleret vand og vinånd.
- 209 *første Prutsedag (...)* *Festhaven*: se n.t.s. 66. – *fær (...)* *fort*: fortsatte.
- 210 *Portefeuille*: dokumentmappe. – *atraperet*: pågrebet. – *Maltrop*: ca. 30 km s.f. Silkeborg. – *Aaresvad*: i Stendalgårds plantage ca. 7 km v.f. Aunsbjerg. – *Creatur*: dyr. – *forfare med*: behandle.
- 212 *Rørdrummens Sægesang*: se n.t.s. 14.

De tre Helligaftener

Trykt første gang i *Dansk Folkekalender for 1841* (1841). Optrykt i *Nye Noveller* (1843) og *CmN VI*. Om varianter: se *SSk XXVI*, 268f.

Omfornning af et folkesagn, tidligere fortalt af B. i *Jydske Røverhistorier* (i tidsskriftet *Høpen*, 1824, *SSk VI*, 143).

- 213 *Snabeshøj (...)* *Landstinget*: På Snabegaard (om stednavne, se kort s. 328) blev der holdt landsting indtil 1805. – *Torp*: her: lille landsby, bestående af enkelte gårde og huse udflyttet fra større landsby. – *Uannet*: Vandet. –

- et Par *hundrede Aar siden*: Historien er henlagt til herremanden Jørgen Marsviins tid; han besad Aunsbjerg 1622-1655. – *tinge Kul ud*: sælge trækul. Silkeborgegnen var dengang kulsvieregn. – (*Stodder*)*Øsungen*: se n.t.s. 35. – *imidlertid*: imens. – *smidskede*: se n.t.s. 127.
- 214 *saa smaaligt*: så smørret. – *Kløren*: se n.t.s. 65. – *Vindepinde(ne)*: pinde, som garnet vikles op om. – *Ijellinges*: mundhugges. – *Faste*: se n.t.s. 204.
- 215 *Fæstebrev(et)*: kontrakt, som fastsætte forholdet mellem ejer og fæster; ved overdragelsen betalte fæsteren en pengesum. – *Prise* (...) *en gammel Skik*: se n.t.s. 66. – *Lav*: jy. grund. – (*Ege*)*hjørve*: stort stykke af fældet træstamme. – *Sauggrav(en)*: udgraved fordybning, hvorover man lagde træstammer til udsikring.
- 216 *Hebnis(erne)*: øg, udslidte heste. – *til Høve*: på hoveriarbejde. – *Ralliker*: krikker. – *Sjert(en)*: vognstang. – *Hanløerne*: hammel = tværstang med bolt, der forbinder vognen med trækdyrene. – *Porthammen(en)*: vandret bjælke i portrammen. – *saae ud til den dyre Tid*: så bedrøvet ud.
- 217 *maede for*: spærrede for. – *maa*: kan. – *leflede*: firtede. – *harnslagne*: modløse.
- 218 (...) *sagde Ib og satte sig* (...): I *Blicher-Studier* (1916) s. 152 har Hans Brix fig. forslag til tekstrettelse: (...) *sagde Ib. Ma-Ibs gik ud og satte sig paa Trefoden for at malke* (...). – *vinde*: nå. – *ly*: lun. – *Gift*: foder.
- 219 *rænde Dig læs*: udtrykket brugtes om tejrøde kreaturer. – *lige*: nytte. – *Bæls*: dreng på 12-16 år. – *Slagsens*: slagbænk. – *gik fram*: gik ud i køkkenet. – *maasøede*: med små ører.
- 220 *Slagvol*: del af plejl; den korte, tykke stok, som slås ned i kornet. – *Skåven*: se n.t.s. 111. – *alleneste*: blot. – *Bolaxe*: se n.t.s. 202. – *Skorsteenskjødet*: se n.t.s. 148.
- 221 *Hovedlavreb*: reb til hestens hovedtøj. – *Bordbladet*: bordpladen. – *Persen*: pinen. – *fik* (...) *bedre*: fik bod. – *adelige Navn*: Slægten Marsviin uddøde 1768.

Eneste Barn

Trykt første gang i J.H. Hansens *Poetisk-prosaisk Nytaarsgave fra danske Digtere for 1842* (1841). Optrøkt i *GnNIV*. Om varianter, se *SSk* XXVI, 273f.

Novellen er en fri omformning af en hændelse, B. til dels var vidne til som barn, nemlig herregårdsfrøkenen Charl. A. Schinkels bortførelse fra Hald, som dengang ejedes af landsdommer Fr. Schinkel (1719-1794). Om detaljer vedr. frk. Schinkels og Halds historie, se evt. *SSk* XXVI, 303-306.

- 222 *min Fortælling »Eva«*: blev trykt i *No* VI, 1828. – *at slide Silke med Armod*: Talemåden ses hos Peder Syv I, 103: »Silde silke af armod er der ingen ære ved« (om den der må tære på sin tidligere rigdom) (*OiD*, 2971). – *skuddrede*: rystede, for sammen.
- 223 *Skuaaden*: silken. – *Spekehoker*: forhandler af fedevareer, påbeg m.m.